

Nr 59.

Av herr **Hedqvist m. fl.**, om pension åt förre läkaren vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn *N. G. Rothman*.

Doktor Nils Gustaf Rothman, Hantverkaregatan 12, Stockholm, som är född den 26 mars 1878, var under tiden 27 oktober 1913—30 april 1946 läkare vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn. Då han lämnade detta arbete, underställde telegrafstyrelsen i skrivelse den 22 januari 1946 Kungl. Maj:ts prövning frågan om beredande av pension åt Rothman och anförde bland annat följande:

»Rothman blev . . . av telegrafstyrelsen förordnad att från och med den 27 oktober 1913 intill utgången av nämnda år vara vikarie för den dåvarande verksläkaren i Nynäshamn. Därefter blev Rothman från och med den 1 januari 1914 anställd såsom verksläkare för den vid verkstaden anställda personal, som enligt gällande bestämmelser var berättigad till läkarvård på telegrafverkets bekostnad. Denna anställning har därefter fortgått år från år, så att Rothman nu i mer än 32 år oavbrutet varit anställd såsom verksläkare vid telegrafverket. Han är den till anställningsåren äldste av verkets läkare. Rothman lämnar sin anställning under första halvåret 1946.

Gällande avtal mellan telegrafverket och Rothman angående beredande av läkarvård på telegrafverkets bekostnad för verkets personal i Nynäshamn är dagtecknat den 1 augusti 1923 och har utan uppsägning förlängts år från år. Jämlikt avtalet utgår till Rothman en ersättning beräknad efter tio kronor per år för varje till honom hänvisad person. Antalet vid verkstaden anställda med rätt till läkarvård på telegrafverkets bekostnad var 526 år 1913 och uppgick den 31 december 1945 till 1 450. Rothman är den av telegrafverkets läkare, som har det största antalet till *en* läkare hänvisade anställningshavare.

Under sin långa anställning har Rothman haft tillfälle att följa verkstads utveckling från en relativt anspråkslös början till den omfattning, verkstadsdriften numera har. Rothman har härunder ingående lärt känna verkstadsens personal. Till följd av det intresse och den hjälpsamhet, Rothman under anställningstiden ådagalagt gentemot personalen, har han icke blott verkat såsom företagets läkare utan även i viss mån såsom social rådgivare för de anställda. Detta har givetvis varit till stor fördel för såväl verkstadsledningen som personalen.

Vid sidan av sin anställning såsom verksläkare har Rothman under nära 23 år varit köpingsläkare i Nynäshamn. Han har numera avgått från sistnämnda befattning med pension, vilken enligt inhämtade upplysningar belöper sig, inklusive förekommande tillägg, till för närvarande 3 454 kronor 08 öre per år.

I sin anställning såsom verksläkare äger Rothman icke rätt till pension från telegrafverket. Med hänsyn till Rothmans långa anställningstid såsom

verksläkare samt det värdefulla och omfattande arbete han härunder nedlagt till nytta för telegrafverket och den till honom hänvisade personalen, finner telegrafstyrelsen emellertid starka skäl tala för att Rothman vid sin avgång såsom verksläkare får komma i åtnjutande av pension. Förslagsvis synes pensionen kunna bestämmas till ett sådant belopp, att densamma, inklusive rörliga tilläggsförmåner, kommer att uppgå till omkring 3 600 kronor för år.

Under åberopande av vad sålunda anförts får telegrafstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att till verksläkaren vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn medicine licentiaten Nils Gustaf Rothman må, räknat från och med ingången av månaden näst efter den då han avgår från sin anställning såsom verksläkare, under hans återstående livstid av telegrafverkets medel utgå pension med lämpligt belopp . . .».

I underdånigt utlåtande den 8 februari 1946 över telegrafstyrelsens framställning anförde statskontoret bland annat följande:

»Då Rothman med hänsyn till arten av sin förevarande anställning icke kan anses ha innehaft sådan befattning i statens tjänst, som bör medföra pension av statsmedel, avstyrker statskontoret, att åtgärder vidtagas för beredande av pension åt honom. Ett bifall till förevarande framställning torde för övrigt medföra omfattande konsekvenser.»

Kungl. Maj:t fann i beslut den 8 mars 1946 framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

För doktor Rothman har det givetvis varit en missräkning att efter de många åren av hängivet och uppoffrande arbete icke ha fått det påtagliga bevis för arbetsgivarens uppskattning, som en pension skulle utgöra. Detta föranleder nu oss att bringa frågan under riksdagens prövning.

För att närmare belysa, hur Rothmans tjänstgöring vid verkstaden i Nynäshamn faktiskt gestaltade sig, bör till en början nämnas följande såsom komplement till telegrafstyrelsens ovan refererade redogörelse för de grundläggande villkoren för anställningen.

I Rothmans åligganden ingick dels att bereda sjukvård åt personalen, dels att vara verkets förtroendeläkare. På senare år tillkom också det synnerligen omfattande arbetet att planlägga och förbereda verkstadens samarit-tjänst i händelse av krig och att handha den därför erforderliga utbildningen av personalen. Någon särskild ersättning härför utgick icke.

I arbetet för att bereda sjukvård åt personalen ingick dels att dagligen hålla mottagning på verkstaden, dels att besöka de sjuka i deras hem, dels ock att besvara telefonförfrågningar från patienter. Mottagningen på verkstaden började kl. 8 f. m. och pågick i vanliga fall — alltså då icke särskilda anledningar utsträckte densamma längre — till kl. 13. Under återstående delen av dagen följde besök hos patienter, som vårdades i hemmet, och under resten av dygnet jourtjänst för hastigt påkommande sjukdomsfall och olycksfall. Rothmans arbete för verkstadens räkning upptog utan överdrift sagt minst 75 procent av hela hans arbetsdag, en arbetsdag som i genomsnitt kan beräknas till 12—14 timmar per dygn, detta trots att han

under långa tider från början av 1930-talet var nödsakad att anlita en assistentläkare, vilken fick handha icke blott huvuddelen av arbetet såsom köpingsläkare utan även en del av verkstadsläkarens åligganden såsom hembesök och jourtjänst. Assistenten fick Rothman själv anställa och avlöna.

I sin egenskap av läkare vid verkstaden var Rothman icke tillförsäkrad någon rätt till semester, och vid de tillfällen han var nödsakad taga ledigt för att vila upp sig fick han likaledes själv anställa och bekosta vikarie.

Utgifterna för assistenterna och vikarierna voro — i varje fall under senare år — så höga, att de icke på långt när täcktes av Rothmans arvode från telegrafverket — helt naturligt, då grunderna för beräkningen av detta arvode icke ändrades någon gång sedan 1923.

Av sjukdomsorsak var Rothman under hela sin 32-åriga tjänstetid sammanlagt endast fem dagar förhindrad att utföra sitt arbete.

Att Rothmans arbete varit av stor betydelse för telegrafverket och högt värdesatts av verkstadsledningen, framgår av telegrafstyrelsens ovan återgivna uttalanden. Att de stora grupper befattningshavare av olika grader, som varit föremål för hans omsorger, hysa en sällsynt hög och enhällig uppskattning om Rothman och hans verk, ha vi erfarit.

Det anförda har givit vid handen, att Rothmans befattning vid verkstäderna i Nynäshamn i själva verket — ehuru väl icke formellt — var en heltidstjänst. Med hänsyn härtill och till övriga förhållanden torde det vara ostridigt, att Rothman med hänsyn till arten av anställningen kunde anses ha innehaft sådan befattning i statens tjänst, som borde medföra pension av statsmedel. Fall torde heller icke saknas, i vilka pension av statsmedel beviljats befattningshavare, som innehaft arvodesbefattningar eller deltidsbefattningar av långt mindre krävande natur än Rothmans. Särskilt bör emellertid framhållas, att riksdagen år 1921 på grund av Kungl. Maj:ts proposition nr 36, efter tillstyrkan av statskontoret i yttrande den 16 september 1920, beviljade pension med ett grundbelopp av 2 000 kronor per år åt telegrafverkets läkare med.lic. Seth Valentin Lindström, som tidigare varit verkets läkare i Stockholm. Enligt uppgift i nämnda proposition uppgick den personal, som var hänvisad till Lindström för erhållande av sjukvård, vid slutet av år 1919 till 790 personer. Lindström hade varit i telegrafverkets tjänst sedan år 1893.

Med hänsyn till penningvärdets fall och till att Rothman bland annat på grund av personalens vid verkstaden i Nynäshamn storlek får anses ha haft en avsevärt större arbetsbörda än Lindström förefaller det rimligt, att en pension till Rothman bestämmes till ett belopp, som är väsentligt högre än det Lindström beviljades, eller förslagsvis 3 600 kronor per år inklusive för närvarande eventuellt förekommande dyrtidstillägg.

Vad angår tidpunkten för pensionens början, synes det självklart, att den bör utgå retroaktivt från och med månaden näst efter Rothmans avgång från tjänsten vid verkstaden i Nynäshamn. Den olägenhet, som vid ett beslut

härom skulle uppstå för Rothman på så sätt, att de pensionsbelopp, som komme att utfalla på en gång för den redan gångna tiden efter hans avgång från befattningen, komme att drabbas av högre skatt än om beloppen i fråga utfallit successivt under hela denna tid, borde kunna undvikas eller lindras genom lämpliga direktiv till beskattningsmyndigheterna.

Med anledning av vad sålunda anförts hemställa vi,
att riksdagen måtte bevilja förre läkaren vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn, med. lic. Nils Gustaf Rothman pension i enlighet med ovan angivna grunder.

Stockholm den 19 januari 1950.

Sven Hedqvist.

Allan Andersson.

E. Birke.
